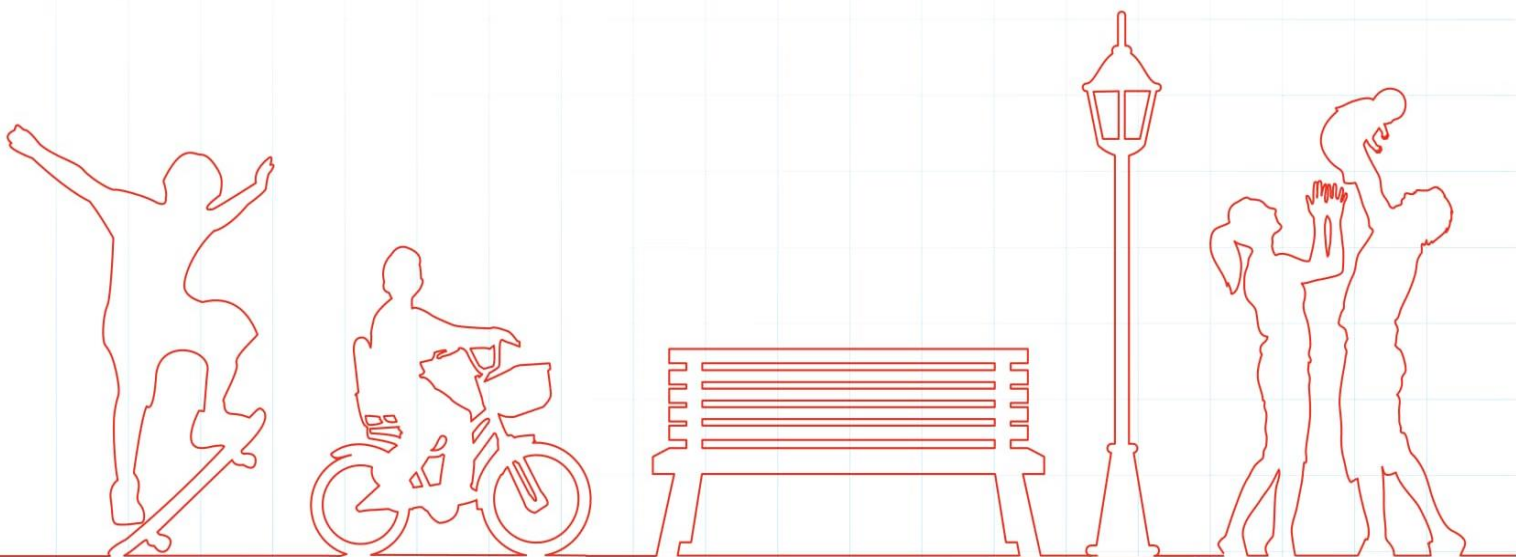

Het beste besluit voor een thuiszitter

Nummer: KOM008/2020

Datum: 28 oktober 2020

Onderzoek naar Samenwerkingsverband Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden
Oordeel: Op basis van het onderzoek vindt de Kinderombudsman de klacht gegrond.

Kinderen hebben rechten. Deze zijn onder meer vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De rechten gelden voor iedereen onder de 18 jaar. De Kinderombudsman controleert of de overheid de kinderrechten in Nederland naleeft. Hij doet dit ook bij organisaties in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de gezondheidszorg. De Kinderombudsman heeft verschillende taken.

Onderzoek

De Kinderombudsman doet onderzoek naar onderwerpen die te maken hebben met schending van de kinderrechten. Hij kan ook een onderzoek beginnen naar aanleiding van klachten die binnenkomen over individuele gevallen.

Advies

Op basis van signalen en onderzoeken adviseert hij – gevraagd en ongevraagd – het parlement en verschillende instanties. Hij probeert structurele oplossingen te vinden voor problemen die met de rechten van kinderen te maken hebben.

Bewustwording kinderrechten

Het is belangrijk dat iedereen weet dat er kinderrechten zijn en wat deze inhouden. Dus zowel de kinderen en jongeren zelf, als hun ouders, scholen, de overheid en instanties. Daarom maakt de Kinderombudsman volwassenen, kinderen en jongeren bewust van de kinderrechten.

Meer informatie, rapporten en adviezen zijn te vinden op www.dekinderombudsman.nl

de Kinderombudsman

Postbus 93122

2500 AC DEN HAAG

T 0800-8765432

info@dekinderombudsman.nl

www.dekinderombudsman.nl

Inhoudsopgave

1	WAT IS DE KLACHT EN HET KLACHTVERLOOP	1
1.1	WAT IS DE KLACHT	1
1.2	KLACHTVERLOOP.....	1
2	DE FEITEN	3
3	DE VISIES	8
4	HET KINDERRECHTELIJK KADER	16
4.1	KINDERRECHTENVERDRAG	16
4.2	NEDERLANDSE WET- EN REGELGEVING.....	17
5	BEOORDELING	19
6	CONCLUSIE	24
	BIJLAGE 1: KINDERRECHTELIJK KADER	25

Samenvatting

Kalil zit in groep 3. Hij wordt geschorst en moet weg van school. Hij zit daarna twee jaar thuis. De school hoort bij een samenwerkingsverband waar een heleboel scholen bij horen. Het samenwerkingsverband van de school van Kalil heet SPPOH. De ouders van Kalil hebben over over SPPOH geklaagd bij de Kinderombudsman. Ze vinden dat SPPOH niet genoeg heeft gedaan om ervoor te zorgen dat Kalil weer naar school kon gaan.

De Kinderombudsman heeft onderzoek gedaan naar de klacht. De Kinderombudsman vindt het moeilijk om te zeggen wat er nu precies gebeurd is. De ouders van Kalil zeggen het één en SPPOH iets anders. Uit het onderzoek blijkt dat SPPOH en de ouders van Kalil het bijna nergens over eens zijn. Ze geven eigenlijk elkaar de schuld dat Kalil twee jaar niet naar school ging. SPPOH kan niets goeds meer zeggen over de ouders van Kalil en de ouders van Kalil zeggen niets goeds over SPPOH. Dan is het wel lastig om samen een oplossing te bedenken voor Kalil.

De Kinderombudsman vindt dat de klacht van de ouders van Kalil terecht is. De ouders van Kalil hebben zelf ook niet altijd even goed samengewerkt, maar de Kinderombudsman vindt dat SPPOH een andere beslissing had kunnen nemen.

Toen Kalil niet meer naar zijn oude school mocht, heeft SPPOH namelijk wel gezocht naar een andere oplossing, maar de oplossing die zij aanboden was niet goed genoeg. Kalil mocht naar een andere school maar alleen als hij zich daar zou laten onderzoeken. En dat wilden zijn ouders niet. Die wilden dat er eerst alleen een observatie zou zijn in de klas. Ze wilden dat er pas andere onderzoeken gedaan zouden worden als uit de observatie bleek dat dat nodig was. Maar SPPOH en de scholen van SPPOH wilden daar niet van weten. Die vonden dat er eerst onderzoeken moesten komen. SPPOH heeft volgens de Kinderombudsman niet kunnen uitleggen waarom dat per se moest. De Kinderombudsman vindt dat SPPOH een belangenafweging had moeten maken. Op basis daarvan had SPPOH met de scholen moeten besluiten dat de onderzoeken niet nodig waren. Ze hadden best eerst kunnen starten met alleen een observatie. Dan hadden de ouders van Kalil ingestemd met de nieuwe school en had Kalil naar school kunnen gaan. Dat was het beste besluit voor Kalil geweest.

1 WAT IS DE KLACHT EN HET KLACHTVERLOOP

1.1 Wat is de klacht

De ouders van Kalil¹ hebben mede namens hem een klacht ingediend over Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH), omdat Kalil twee jaar lang thuis zat. De klachtformulering die de basis was voor het onderzoek van de Kinderombudsman is als volgt:

Het samenwerkingsverband SPPOH heeft in de periode mei 2016 tot september 2018 onvoldoende actie ondernomen om ervoor te zorgen dat Kalil een passende vorm van onderwijs kreeg, waardoor hij twee jaar lang thuis zat.

1.2 Klachtverloop

Klachtenprocedure bij Landelijke Klachtencommissie Onderwijs

De ouders hebben hun klacht eerst voorgelegd aan de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs. De klacht luidde daar:

Klaagster klaagt erover dat het samenwerkingsverband zich onttrokken heeft aan zijn (wettelijke) zorgplicht ten aanzien van klagsters zoon en geen of onvoldoende actie heeft ondernomen om hem passend onderwijs te bieden waardoor hij nu thuis zit.

In januari 2018 oordeelde de klachtencommissie dat de klacht ongegrond was. Ouders waren het daar niet mee eens.

Hoe de zaak bij de Kinderombudsman kwam en wat vervolgens gedaan is

De ouders van Kalil hebben vervolgens vlak voor de zomer van 2018 contact opgenomen met de Nationale ombudsman met verschillende klachten. Tijdens een intakegesprek met medewerkers van de Nationale ombudsman bleek dat de grootste zorg op dat moment was dat Kalil nog steeds niet naar school ging. Daarop is de Kinderombudsman betrokken. De acties vanuit de Kinderombudsman zijn er eerst op gericht geweest dat Kalil zo snel mogelijk weer naar school ging. Dit gebeurde in september 2018. In het najaar van 2018 is dit deel van het dossier gesloten. Daarna heeft de Kinderombudsman intern uitgezocht of daarnaast een onderzoek naar de klacht van Kalil en zijn ouders gedaan zou worden. Door gebrek aan capaciteit, heeft het uiteindelijk tot augustus 2019 geduurd voordat het onderzoek daadwerkelijk geopend werd.

---

¹ Dit is een gefingeerde naam omwille van de privacy te zijner tijd bij de publicatie van het rapport van de betrokken jongen.

Aanpassing klachtformulering in onderzoek Kinderombudsman

De klachtformulering die de Kinderombudsman gebruikt, is iets anders dan de klachtformulering bij de klachtencommissie. Dit komt omdat de Kinderombudsman alleen toetst aan kinderrechten en dus enkel beoordeelt of het samenwerkingsverband, binnen de wettelijke taken, genoeg heeft gedaan om Kalils recht op onderwijs in de praktijk tot stand te brengen.

De Kinderombudsman heeft daarnaast de te onderzoeken periode verlengd ten opzichte van de oorspronkelijke klacht. Het gaat om de periode januari – september 2018. De klachtencommissie deed uitspraak in januari 2018 en heeft zich dus niet over die aanvullende periode kunnen uitspreken. Gelet op de verwevenheid van het geheel, is in het onderzoek van de Kinderombudsman ook die laatste periode meegenomen. Verzoekers hoefden daarover niet eerst nog te klagen bij het samenwerkingsverband zelf of de klachtencommissie.

2 DE FEITEN

De Kinderombudsman heeft gesproken met de ouders van Kalil, schriftelijk vragen gesteld aan SPPOH en basisschool Nutsschool X, gesprekken gevoerd met de directeur en waarnemend directeur van SPPOH en met de clusterdirecteur van de stichting waar Nutsschool X onderdeel van uit maakt. De Kinderombudsman heeft niet met Kalil zelf gesproken, zoals in hoofdstuk 3 zal worden toegelicht. Verder heeft de Kinderombudsman de beschikking gehad over diverse schriftelijke stukken, zowel van de ouders, als van de instanties. Op basis van alle informatie kunnen de volgende feiten worden vastgesteld. Deze zijn tijdens het onderzoek aan betrokkenen voorgelegd ter verificatie.

Kalil zit begin 2016 in groep 3 van Nutsschool X in Den Haag. Deze school is onderdeel van het samenwerkingsverband Stichting Primair Passend Onderwijs Haaglanden (SPPOH). De school wil bij Kalil een Individueel Psychologisch Onderzoek² en een gedragsonderzoek laten afnemen. Hiermee wil de school meer zicht te krijgen op het gedrag van Kalil en zijn onderwijsvraag. De ouders zijn het daar niet mee eens. Zij willen graag eerst een onafhankelijke observatie door het Haags Centrum voor Onderwijs in de klas om vast te stellen of het gedrag kindgebonden is of een gevolg van de omgeving/de klas. Afhankelijk van wat uit de observatie blijkt, willen ouders eventueel alsnog verder onderzoek bij Kalil toestaan.

Uiteindelijk spreken school en ouders af dat Kalil geobserveerd zou gaan worden in de klas. Zo ver komt het niet. Eind april 2016 wordt Kalil geschorst naar aanleiding van gebeurtenissen op school. Ouders en scholen worden het niet eens over hoe nu verder. Kalil wordt aansluitend nog een paar keer geschorst en mag niet naar school terugkeren. School kondigt een verwijderingsprocedure aan. SPPOH wordt in april/mei 2016 door de school betrokken bij de situatie.

In een brief van 24 mei 2016 aan moeder licht school het voornemen tot verwijdering toe:

Het bestuur neemt zich voor uw zoon Kalil te verwijderen van Nutsschool X. De reden hiervoor ligt in het feit dat:

- a. Het gedrag van Kalil zich kenmerkt door (...). De school heeft het sterke vermoeden dat in dezen sprake is van een leer- en/of gedragsprobleem en wil dat breed onderzocht hebben.*
- b. U alle medewerking weigert om adequaat onderzoek te laten verrichten naar de ondersteuningsvraag van Kalil en u de school daarmee – willens en wetens – handelingsverlegen maakt.*

---

² Dit Individuele, specialistische onderzoek wordt aangevraagd om zicht te krijgen op de onderwijsbehoefte van een leerling. Het onderzoek wordt afgenomen door gespecialiseerde orthopedagogen/psychologen en zij geven op basis van het onderzoek advies aan de school om in de dagelijkse begeleiding nog beter aan te sluiten bij de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling.

Bij brief van 31 mei 2016 laat school aan ouders weten dat de verwijderingsprocedure van Kalil ingezet gaat worden. De school laat verder weten dat Kalil hangende de verwijderingsprocedure geschorst blijft en niet op school wordt verwacht.

Ouders nemen contact op met Onderwijsconsulenten en nemen daarna op advies van deze Onderwijsconsulenten contact op met SPPOH. Ouders en SPPOH hebben beide contact met de Inspectie van het Onderwijs. Ook de leerplichtambtenaar wordt betrokken en de Jeugdboddsman van Den Haag.

SPPOH bekijkt samen met de school naar welke andere school Kalil kan. Op 7 juni 2016 is er een overleg tussen SPPOH, de school, de leerplichtambtenaar, Haags Centrum voor Onderwijs, schoolmaatschappelijk werk en de IB-er over hoe het nu verder moet met Kalil. Uit een verslag van dit overleg blijkt:

Er is afgesproken dat [de directrice van Nutsschool X] binnen het bestuur informeert naar scholen, die misschien een crisisplek voor Kalil hebben. [De adviseur vanuit SPPOH] doet dit voor de scholen in de buurt. Mocht er een school zijn die een crisisplek heeft, dan wordt er een voorstel naar de ouders van Kalil gedaan. Er worden duidelijk afspraken gemaakt wat voor gedrag de school van Kalil en van moeder verwachten. Mochten de ouders niet akkoord gaan met de crisisplek, dan worden de ouders uitgenodigd voor de Jeugdbeschermingstafel.

De adviseur van SPPOH zoekt samen met Nutsschool X naar een andere school. SPPOH bemiddelt daarin. Uiteindelijk komt er een aanbod van de regulier basisschool Z. Nutsschool X schrijft in een brief van 23 juni 2016 aan moeder:

In het kader van de verwijderingsprocedure van uw zoon Kalil, kunnen wij u thans melden dat de directie van basisschool Z bereid is met u in gesprek te treden over een plaatsing van Kalil op deze school. Er zijn wel voorwaarden aan deze plaatsing verbonden. Om te zorgen dat Kalil het juiste onderwijs krijgt dat hij nodig heeft, zullen de volgende onderzoeken plaats moeten vinden:

- *Observatie*
- *Individueel psychologisch onderzoek*
- *Gedragsonderzoek*

Deze onderzoeken moeten plaats vinden binnen één week nadat Kalil de school bezoekt.

Ouders stemmen niet met dit aanbod in, omdat zij menen dat het gaat om een tijdelijke plaatsing van één week en omdat zij het niet eens zijn met de onderzoeken die in die week moeten plaatsvinden. Ouders gaan zelf op zoek naar een andere school. De zomervakantie start, zonder dat Kalil weet of en waar hij na de zomer naar school kan.

Begin september 2016 is er opnieuw overleg tussen verschillende instanties: SPPOH, Nutsschool X, schoolmaatschappelijk werk, het Centrum voor Jeugd en gezin en de leerplichtambtenaar. Dit leidt tot het besluit dat school en schoolmaatschappelijk werk de zaak aanmelden bij de jeugdbeschermingstafel om de zorgen rond het thuiszitten van

Kalil daar te bespreken. Medio oktober 2016 volgt de Jeugdbeschermingstafel met ouders en naar aanleiding daarvan wordt besloten tot ambulante hulpverlening. Ouders gaan meewerken aan plaatsing van Kalil op een andere school dan Nutsschool X. Ook volgt er een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming.

In november 2016 behandelt de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs de klacht van ouders over de schorsingen van Kalil door Nutsschool X. De klachtencommissie komt tot het oordeel dat de eerste drie schorsingen niet klachtwaardig zijn. De klacht ten aanzien van de vierde schorsing – voor onbepaalde tijd zolang de verwijderingsprocedure liep – verklaart de Commissie gegrond. De Commissie overweegt daarbij:

Artikel 40 c van de we Wet op het Primair onderwijs [staat] een schorsing van hoogstens een week toe. Een schorsing van langere duur is niet toegestaan.

(...)

De Commissie komt op grond van het bovenstaande tot het oordeel dat de klacht gegrond is voor zover deze is gericht tegen de schorsing van Kalil voor de duur van de verwijderingsprocedure en voor het overige ongegrond is.

Via het ministerie van OCW krijgt moeder in januari 2017 de folder 'Factsheet OCW maatwerk primair onderwijs'. Hierin staat informatie over de maatwerkmogelijkheden binnen het onderwijs. Eén van die mogelijkheden is om een kind tijdelijk (zes weken + de mogelijkheid van verlenging voor vier weken) op een andere school te plaatsen voor observatie.

In februari 2017 volgt op advies van de Raad voor de Kinderbescherming de ondertoezichtstelling van Kalil bij Jeugdbescherming West. Er wordt een jeugdbeschermer (voorheen gezinsvoogd genoemd) aangesteld. Deze wil dat Kalil alsnog het individuele persoonlijkheidsonderzoek en een gedragsonderzoek ondergaat, zoals eerder aangegeven door Nutsschool X en basisschool Z. Ouders weigeren dat en willen eerst observatie in de klas zoals ooit was afgesproken bij Nutsschool X.

In juni 2017 is er opnieuw overleg tussen SPPOH, de school, de leerplichtambtenaar en de jeugdbescherming over de situatie rond Kalil. SPPOH en school concluderen dat jeugdbescherming betrokken is. Die moet met ouders aan de slag gaan zodat die toestemming geven voor het psychologisch en gedragsonderzoek om tot onderwijs voor Kalil te komen.

In augustus 2017 neemt de jeugdbeschermer contact op met het management van SPPOH over de mogelijkheden om tot een oplossing te komen voor onderwijs. In september 2017 stuurt SPPOH naar aanleiding hiervan een brief aan de jeugdbeschermer. SPPOH laat weten dat het samenwerkingsverband mee wil helpen om een school voor Kalil te vinden, maar dat ouders dan toestemming moeten geven om Kalil te laten onderzoeken. Op die manier wordt duidelijk welke ondersteuningsbehoefte Kalil heeft en wat een passende plek is. In deze periode is er verder contact tussen de jeugdbeschermer en het Haags Centrum voor Onderwijs voor plaatsing van Kalil bij 'Tussen plek en plaats'. Aanmelding dient volgens de jeugdbeschermer te gebeuren via

SPPOH. SPPOH wil daarin bemiddelen. De jeugdbeschermer kijkt ondertussen ook naar plaatsing van Kalil op een Montessorischool.

In december 2017 is de zitting van de klachtencommissie over de klacht van ouders over SPPOH. In januari 2018 doet de klachtencommissie uitspraak over de klacht van ouders over SPPOH. De klachtencommissie oordeelt de klacht ontvankelijk en inhoudelijk ongegrond. De commissie overweegt onder andere:

De door klaagster (moeder) gebruikte term zorgplicht dient, zo heeft zij ter zitting ook toegelicht, niet opgevat te worden als de wettelijke zorgplicht die een school heeft bij de verwijdering van een leerling. Zij doelt op de verantwoordelijkheid die het samenwerkingsverband volgens haar heeft in het tegengaan van thuiszitters en het zorgen voor een dekkend stelstel van passend onderwijs. Nu het samenwerkingsverband bij de Commissie is aangesloten, is de Commissie bevoegd een oordeel te geven over de handelwijze van het samenwerkingsverband. In zoverre is de klacht ontvankelijk.

(...)

Op grond van artikel 8 Wpo heeft het samenwerkingsverband een verantwoordelijkheid bij het realiseren van een passend ondersteuningsaanbod voor de leerlingen in de regio van het samenwerkingsverband, zodat deze leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken. In artikel 18a lid 6 Wpo zijn de vier door verweerster genoemde taken opgenomen. Uit de formulering van het artikel blijkt echter dat dit geen uitputtende opsomming is. De wetgever biedt aldus de ruimte voor scholen en samenwerkingsverbanden om in overleg met ouders een passend aanbod te organiseren. Dit kan soms ook deels op een andere locatie dan waar de leerling is ingeschreven.

De Commissie is gebleken dat het samenwerkingsverband zijn verantwoordelijkheid heeft genomen. Na het starten van de verwijderingsprocedure door de school en de schorsing van Kalil, heeft het samenwerkingsverband voldoende actie ondernomen. Zo heeft het contact gehad met andere (reguliere) scholen om een passende plek voor Kalil te vinden. Daarbij werd het gehinderd door het feit dat de ondersteunings- en onderwijsbehoefte van Kalil onduidelijk was en klaagster weigert om haar goedkeuring te verlenen aan onderzoek. Het samenwerkingsverband heeft klaagster en Kalil een plek aangeboden op een reguliere basisschool, [Z], in combinatie met een onderzoek. Hierbij is aangegeven dat dit een tijdelijke plek zou zijn. Na afloop van het onderzoek zou verder worden gekeken naar een definitieve plek. Een andere aangeboden optie is de 'Tussen plek en plaatsing' voorziening, waar ook onderzoek zou kunnen plaatsvinden. Het feit dat klaagster zich niet kon vinden in de door het samenwerkingsverband aangeboden mogelijkheden, maakt niet dat het samenwerkingsverband daarmee niet zijn verantwoordelijkheid heeft genomen.

Moeder benadert zelf het Haags Centrum voor Onderwijs voor een plaatsing daar. Het Haags Centrum voor Onderwijs organiseert een overleg met moeder en SPPOH hierover.

Moeder wil niet in gesprek met SPPOH. Het komt niet tot een plaatsing. Wel volgt via de onderwijsconsulent nog een ander aanbod. Kalil kan terecht op een school voor speciaal basisonderwijs. Ouders weigeren dit, omdat zij vinden dat Kalil niet thuishoort op speciaal basisonderwijs.

In februari 2018 is er een zitting over de verlenging van de ondertoezichtstelling. In de uitspraak die hierop volgt, benoemt de rechter expliciet dat nog niet alle mogelijkheden voor regulier onderwijs uitgeput zijn en dat door de jeugdbeschermer alsnog naar die mogelijkheden gekeken moet worden. Ondertussen is moeder veroordeeld voor overtreding van de Leerplichtwet omdat Kalil niet naar school gaat. Moeder is het niet met deze veroordeling eens en neemt contact op met het Openbaar Ministerie. Het Openbaar Ministerie neemt een bemiddelende rol aan en legt contact met de leerplichtambtenaar en jeugdbescherming. Ook de voormalige onderwijsconsulent is opnieuw betrokken.

Uiteindelijk komt er door de betrokkenheid van het Openbaar Ministerie, jeugdbescherming, de afdeling leerplicht van de gemeente en een onderwijsconsulent in de zomer van 2018 een concreet aanbod van een Montessori school in Den Haag. De school stelt een aantal voorwaarden op in samenspraak met jeugdbescherming. In het kader van dit onderzoek zijn de volgende voorwaarden relevant:

- *Kalil kan vanaf eind augustus 2018 naar groep 5 van de Montessorischool;*
- *De observatieperiode is 6 weken met eventueel uitloop van 4 weken;*
- *Hij wordt geobserveerd door een observator van het Haags Centrum voor Onderwijs;*
- *Kalil wordt niet ingeschreven op de school gedurende de observatieperiode;*
- *Wanneer Kalils gedrag vergaand verstorend blijkt, behoudt de school het recht de observatieperiode eerder te beëindigen;*
- *Wanneer de uitkomst van de observatieperiode positief is, worden er nieuwe afspraken tussen partijen gemaakt over de voorwaarden voor Kalils toelating tot de Montessorischool.*

De observatie gaat om een observatie in de klas. Er zullen vooralsnog geen Individueel Persoonlijkheid Onderzoek of gedragsonderzoek plaatsvinden. Of dat nodig is, zal blijken tijdens de observatie.

Na gesprekken met de school stemmen ouders in met de plaatsing van Kalil op het Montessori. In september 2018 gaat Kalil voor het eerst sinds twee jaar weer naar school. Na de observatieperiode mag hij blijven. Er volgt nader onderzoek en hij krijgt een arrangement voor onderwijsondersteuning. Hij zit nog steeds op deze school.

3 DE VISIES

3.1 Visie Kalil

De Kinderombudsman hecht er aan om de mening van kinderen zelf te horen. Tegelijk moet altijd de afweging gemaakt worden wat in het belang van het kind is en of het nodig is om een kind zelf te horen, aangezien dit ook belastend kan zijn. Hoewel Kalil nog jong is en de gebeurtenissen dateren uit een periode dat hij nog veel jonger was, is Kalil via zijn ouders uiteindelijk toch gevraagd of hij zelf iets wil vertellen over de periode dat hij thuis zat. Hij heeft daarop via zijn moeder laten weten dat hij dat niet wil. Deze wens is gerespecteerd.

Via zijn ouders is het volgende bekend.

Kalil wil het woord thuiszitter niet horen. Toen er een keer een item was bij het jeugdjournaal over een thuiszitter die weer naar school ging, moest hij huilen. Hij durft op school geen fouten te maken want hij is bang dat hij dan weer naar huis moet en daar moet blijven. Een fout maken staat voor hem gelijk aan naar huis gestuurd worden en thuiszitter worden. Moeder kijkt voor psychologische hulp hiervoor. Verder gaat het op school gelukkig heel goed. Hij komt goed mee, ontwikkelt zich goed en is inmiddels doorgestroomd naar groep 7.

3.2 Visie ouders

Verantwoordelijkheden, communicatie en samenwerking

- Ouders zijn van mening dat zij verantwoordelijk zijn voor de schoolgang van hun zoon en dat zij vanuit zijn belang de juiste keuzes moeten maken. Ouders verwachtten dat de school en het samenwerkingsverband hen daarbij zouden helpen en zouden kijken naar wat het beste was voor Kalil. Ouders hebben zich helemaal niet geholpen gevoeld, alleen maar gedwarsboomd. Het samenwerkingsverband stelde eisen die niet in het belang van Kalil waren, wilde moeder buiten spel laten zetten, stuurde jeugdbescherming en de leerplichtambtenaar op het gezin af en deed ondertussen zelf niets. Ouders hebben SPPOH als bedreigend ervaren, als een machtsbolwerk waar geen gesprek mee te voeren was; SPPOH dicteerde en ouders moesten buigen en tekenen. Volgens ouders hebben zij meerdere keren SPPOH gevraagd om een oplossing te vinden, maar hield SPPOH de deuren gesloten tenzij ouders instemden met de eisen van SPPOH. Naar de belangen van Kalil werd niet meer gekeken en als ouder sta je dan machteloos. Ze vinden dat SPPOH, ook tijdens het onderzoek van de Kinderombudsman, de schuld wel heel snel naar hen toe schuift. Ouders vonden en vinden dat de eisen die SPPOH stelde niet terecht waren en niet in het belang van Kalil. SPPOH heeft daarom in hun ogen geen verantwoordelijkheid genomen en niet gedaan wat het had moeten doen om ervoor te zorgen dat Kalil weer naar school kon.

De verwijdering

- Ouders zijn van mening dat Kalil nooit weggestuurd had mogen worden bij Nutsschool X en dat de reden tot verwijdering onterecht was. Ouders zagen ook dat er zorgen waren rond het gedrag van Kalil, maar meenden dat dit probleempjes waren die hoorden bij zijn leeftijd en kwamen door de context van de klas. Zij wilden wel degelijk onderzoek, maar eerst in de vorm van een observatie om te bekijken of de problemen voortkwamen uit de omgeving/de klas of bij Kalil zelf lagen. Ze wilden Kalil niet onnodig belasten. Op basis van de uitkomsten van de observatie kon dan bekeken worden of verder onderzoek nodig was. Dat was ook het plan op Nutsschool X, maar toen werd Kalil geschorst voordat de observatie had plaatsgevonden. Ouders waren het niet eens met de schorsing en verwijdering en tekenden per mail bezwaar aan. Zij wilden dat Kalil terug kon naar Nutsschool X en dat alsnog de observatie gebeurde. Maar SPPOH heeft volgens ouders niets gedaan om Kalil terug te krijgen op Nutsschool X en hem daar alsnog te laten observeren. Ook hebben ze nergens anders een goed alternatief geboden met observatie.

Aanbod basisschool Z

- Het aanbod van basisschool Z hebben ouders niet geaccepteerd omdat dit in hun beleving een tijdelijke plaatsing was, van één week waarin zowel een observatie als een gedrags- en psychologisch onderzoek moest plaatsvinden. Ouders waren van mening dat het ging om een plaatsing van één week en baseerden zich daarvoor op:
  - de brief van Nutsschool X zelf, waarin stond dat binnen een week alle onderzoeken moesten plaatsvinden;
  - gesprekken met en berichten van de leerplichtambtenaar, waaronder het latere proces-verbaal tegen moeder d.d. 10 juli 2017. Daarin staat dat het aanbod van Z zou gaan om 'een tijdelijke plaatsing van maximaal 01 week';
  - gesprekken met de jeugdbondsman van Den Haag, die bemiddelde en het had over een *testweek*;
  - gesprekken met de schoolmaatschappelijk werker van Nutsschool X, die onder andere mailde met ouders over een *gastplek*;
  - de klachtenprocedure tegen SPPOH waarin expliciet aan de orde kwam dat het ging om een *tijdelijke* plaatsing.

Ouders wilden hun zoon niet voor één week naar een andere school sturen, omdat dat belastend zou zijn voor Kalil en testen in een vreemde omgeving ook geen goed beeld zouden geven. Ook stonden ze niet open voor psychologisch en gedragsonderzoek. Zij wilden eerst alleen een observatie, zoals het plan was geweest op Nutsschool X, bij voorkeur op Nutsschool X zelf. Daarna kon er verder gekeken worden. Als het geen tijdelijke plaatsing was geweest maar een onbepaalde zonder alle testen, dan was het jammer geweest dat Kalil weg

moest van Nutsschool X maar was het voor ouders misschien wel prima geweest dat Kalil naar basisschool Z was gegaan.

Alternatieven

- Ouders vinden dat zij nooit meer een ander, wel acceptabel aanbod gekregen hebben vanuit SPPOH. Ouders zijn zelf op zoek gegaan naar een andere school. Vrij snel hadden ze basisschool Y bereid om Kalil op te nemen, maar toen deed de school navraag bij Nutsschool X en ging de overstap niet door. Dit gebeurde elke keer als ouders een school hadden gevonden die eerst positief was. Moeder heeft vele andere scholen benaderd. In oktober 2016 is zelfs nog een lijst met scholen opgesteld waar ouders Kalil wel naar toe wilden laten gaan. Deze is naar de leerplichtambtenaar gestuurd en die zou daarover contact opnemen met SPPOH. Het leverde niets op. De leerplichtambtenaar kwam er niet doorheen. De jeugdbudsmans van Den Haag en de onderwijsconsulent evenmin. Ook de Inspectie van het Onderwijs en de interventietafel van het ministerie van OCW heeft moeder betrokken, maar SPPOH hield vast aan de eis van psychologisch en gedragsonderzoek en anders kwam je er niet tussen. Ouders hebben Jutters ingeschakeld om Kalil een training te laten volgen. Jutters kwam met de conclusie dat Montessori onderwijs misschien wel geschikt zou zijn voor Kalil. Ouders hebben daar ook naar gekeken, maar het lukte hen niet om Kalil daar op school te krijgen zonder medewerking van SPPOH. Volgens ouders kwam 'Tussen plek en plaats' bij het Haags Centrum voor Onderwijs medio 2017 pas voor het eerst in beeld. Zij hebben de jeugdbeschermer gevraagd of Kalil daar niet naar toe kon bij gebrek aan een andere plek. De jeugdbeschermer ging daar wel mee aan de slag, maar het kwam niet tot plaatsing. Toen hebben ouders in januari 2018 zelf contact gezocht met het Haags Centrum voor Onderwijs. Ze werden uitgenodigd voor een gesprek en toen bleek vanuit SPPOH ook iemand aan tafel te zitten. Het Haags Centrum voor Onderwijs liet volgens ouders weten dat plaatsing alleen mogelijk was in samenwerking met SPPOH, maar volgens ouders kon het ook met instemming van de leerplichtambtenaar. Moeder wilde geen samenwerking met SPPOH: SPPOH mocht de plaatsing betalen maar ze wilde niet meer met SPPOH in gesprek vanwege de eisen die gesteld werden. Leerplicht was wel welkom bij haar. Eind 2017 en in het voorjaar van 2018 deed SPPOH het aanbod van speciaal basisonderwijs. Maar volgens ouders kon Kalil gewoon naar een normale school en moest hij daar een kans krijgen zonder eerst allerlei onderzoeken te hoeven ondergaan.

Montessori school

- Ouders benoemen dat Kalil nu naar school gaat door een samenloop van factoren, maar niet dankzij SPPOH. Eén van de factoren was de zitting bij de kinderrechter over de verlenging van de ondertoezichtstelling van Kalil. Jeugdbescherming was inmiddels betrokken en Kalil was onder toezicht gesteld. De vraag was of de ondertoezichtstelling verlengd moest worden en of

vervangende toestemming moest worden verleend voor plaatsing van Kalil op een school voor speciaal basisonderwijs. De kinderrechter benadrukte dat nog niet alle mogelijkheden binnen het regulier onderwijs benut waren en dat de jeugdbeschermer daarmee aan de slag moest. Een andere factor was dat het Openbaar Ministerie een bemiddelde rol heeft genomen: moeder was veroordeeld voor overtreding van de Leerplichtwet en het Openbaar Ministerie heeft vervolgens verschillende partijen bij elkaar gebracht om het onderliggende probleem van de veroordeling aan te pakken. Verder speelde mee dat moeder in een eerder stadium informatie had ontvangen van het ministerie van OCW over de mogelijkheden van maatwerk en observatie. Ouders stemden uiteindelijk in met de plaatsing bij Montessori, ondanks dat ook deze school verschillende eisen stelde. Maar er waren belangrijke verschillen. Bij basisschool Z ging het volgens ouders om een tijdelijke plaatsing van één week waarin hij geobserveerd zou worden én psychologisch en gedragsonderzoek zou moeten ondergaan. De Montessori eiste niet bij aanvang dat er meteen psychologisch en gedragsonderzoek werd gedaan. Kalil mocht komen, onder voorwaarden, maar in principe voor onbepaalde tijd (als alles goed verliep) en met alleen observatie. Op basis van die uitkomsten zou verder gekeken worden wat er nodig was en dat was precies wat ouders al in april 2016 voor Kalil wilden. De ondersteuningsarrangementen die de afgelopen jaren voor hem zijn afgegeven, hebben niet te maken met Kalil zelf maar zijn gericht op het wegwerken van de onderwijsachterstand en de schade die hij heeft opgelopen door twee jaar thuis te hebben gezeten zonder onderwijs.

Leerpunten en vragen

- Kalil gaat nog steeds naar school op de Montessori en het gaat goed met hem. Hij is wel heel lang bang geweest dat hij elk moment weer weg moest van school. De angst om weer thuis te komen zitten is bij hem heel groot. Ouders vragen zich nog altijd af: wie heeft regie in zo'n situatie, wie eigenaarschap, welke verantwoordelijkheid ligt bij wie, waarom staan ouders machteloos tegenover een school of samenwerkingsverband, hoe kunnen de belangen van een kind ondergeschikt raken, hoe kan het dat een kind twee jaar thuis zit? Als een school en samenwerkingsverband weigeren om mee te werken, sta je als ouders met lege handen.

3.3 Visie SPPOH

Voor dit onderzoek heeft de Kinderombudsman zowel gesproken met de directeur en de manager/waarnemend directeur van SPPOH als met de clusterdirecteur van de stichting waar Nutsschool X onderdeel van uitmaakt. Hoewel de klacht zich niet richt tot Nutsschool X, bleek dit contact nodig om relevante feiten te verzamelen.

SPPOH heeft laten weten dat zij het betreuren dat Kalil twee jaar thuis zat. Tegelijk heeft SPPOH laten weten dat zij de klacht niet terecht vinden.

Verantwoordelijkheden, communicatie en samenwerking

- SPPOH is van mening dat de klacht zich ten onrechte richt tot SPPOH: SPPOH heeft als samenwerkingsverband geen verplichting om zelf passend onderwijs te bieden. De zorgplicht en de verantwoordelijkheid van het bieden van onderwijs rusten bij de scholen en er is geen wettelijke basis waarop SPPOH dat kan 'overnemen'. SPPOH ondersteunt de 27 aangesloten besturen bij het realiseren van passend onderwijs en het bieden van een passend dekkend aanbod en zoekt samen met scholen en ouders naar oplossingen. Hierbij is ook het voorkomen van thuiszitten een belangrijk doel. Volgens SPPOH heeft het samenwerkingsverband geen wettelijke taak ten aanzien van thuiszitters en kan het scholen ook niet dwingen om een kind aan te nemen. Binnen deze kaders is SPPOH van mening dat het heeft gedaan wat het moest doen.

Daarnaast zijn er andere ketenpartners zoals de leerplichtambtenaar en jeugdbescherming die hun eigen taken en verantwoordelijkheden hebben. SPPOH is met hen direct in gesprek gegaan in deze zaak en de zaak lag vooral bij die instanties. SPPOH had graag gezien dat jeugdbescherming meer tools had gehad om moeder te dwingen te tekenen voor psychologisch en gedragsonderzoek en dat er (eerder) gehandhaafd was door de leerplichtambtenaar richting moeder.

Het merendeel van de communicatie met ouders verliep volgens SPPOH via de school zelf en niet via SPPOH. Vanuit SPPOH is niet met Kalil gesproken. Dat hebben wel zijn juffen op Nutsschool X gedaan toen hij daar nog op school zat. De communicatie met ouders was volgens SPPOH moeizaam. Volgens SPPOH eiste moeder dat er onder haar strikte en vaak onmogelijke voorwaarden door SPPOH een school geregeld moest worden. Dat er geen oplossing kwam, was vanwege de niet-constructieve houding van moeder. Deze houding heeft SPPOH en de school heel veel energie gekost. Er zijn meerdere pogingen gedaan om met moeder in gesprek te komen. Medewerkers hebben de houding van moeder als bedreigend ervaren. Alles werd een strijd. Moeder legde alles buiten zichzelf en diende overal klachten in. Dit resulteerde erin dat de school niet meer zonder advocaat over deze zaak wenste te praten en alle betrokkenen heel voorzichtig zijn geworden. SPPOH vindt dat zij niets meer had kunnen doen om met moeder in gesprek te komen en blijven en dat SPPOH heeft gedaan wat zij binnen haar wettelijke taak kan doen.

De verwijdering

- SPPOH heeft aangegeven dat deze zaak niet begint bij het voornemen tot verwijdering en de verschillende schorsingen. Daar ging al veel aan vooraf met zorgen over het gedrag van Kalil. Hij was onhoudbaar in de klas. Volgens SPPOH verslechterde het contact tussen school en ouders nadat de school in het voorjaar van 2016 een Individueel Psychologisch Onderzoek en gedragsonderzoek voorstelde en ouders dat niet wilden. Dit onderzoek was nodig in het kader van de zorgplicht om vast te kunnen stellen welke ondersteuning Kalil nodig had. Omdat moeder nergens aan mee wilde werken

en Kalil zonder begeleiding niet houdbaar was in de klas, werd de school handelingsverlegen. Het is SPPOH niet bekend of/dat ouders bezwaar hebben aangetekend tegen de schorsingen en aangekondigde verwijdering.

Aanbod basisschool Z

- De adviseur van SPPOH heeft samen met de school gekeken naar mogelijke andere scholen voor Kalil. Er zijn zeven scholen benaderd. Uiteindelijk kwam daar het aanbod van basisschool Z uit. Volgens SPPOH was het aanbod van basisschool Z geen tijdelijke plaatsing, maar een volledige plaatsing. SPPOH legt uit dat het daarbij gaat om een plaatsing voor zes weken en de mogelijkheid tot verlenging met vier weken, waarna een school kan besluiten of het de ondersteuning kan bieden die een kind nodig heeft. Zo ja, dan wordt het kind op de school ingeschreven. Deze "6 + 4 weken" zijn in het kader van de zorgplicht en deze procedure geldt voor toelating op alle scholen voor leerlingen waarbij mogelijk extra ondersteuning nodig is. Er waren wel voorwaarden aan de plaatsing verbonden: er moest psychologisch en gedragsonderzoek plaatsvinden en deze moesten binnen een week na de start beginnen. Vanwege de bijzondere situatie wilde basisschool Z hem wel direct een plek bieden. Als na de onderzoeken zou blijken dat basisschool Z toch geen goede plek was, zou gezocht worden naar een andere geschikte school. Had basisschool Z wel kunnen voldoen aan de extra ondersteuningsbehoefte, dan was basisschool Z bereid geweest Kalil in te schrijven.

SPPOH stelde geen eisen: scholen moeten voldoen aan een onderzoeksplicht. SPPOH herkent zich ook niet in het beeld van moeder dat Kalil één week naar basisschool Z zou mogen om in die week getest te worden. Er is volgens hen nooit sprake geweest van een plaatsing voor één week. Daar waar gesproken wordt over een tijdelijke of gastplaats of crisisplek moet daaronder worden verstaan de definitieve plaatsing van een leerling waarbij de ontvangende school zes weken (eventueel te verlengen met vier weken) de tijd heeft om de vraag te beantwoorden of de school kan voldoen aan de onderwijsbehoefte van de leerling. SPPOH constateert dat in praktijk termen helaas vaak verkeerd gebruikt worden en kan zich voorstellen dat de opmerking van de jeugdbudsman over een testweek een deel van de oorzaak van de verwarring is. Maar in officiële communicatie richting ouders is dit niet als zodanig gecommuniceerd.

Alternatieven

- SPPOH geeft aan dat het aanbod van basisschool Z altijd is blijven staan, maar dat ouders dat niet wilden. Daarna heeft SPPOH nog meerdere keren het aanbod gedaan van een plek bij *Tussen plek en plaats*. Dit is een noodoplossing om weer zicht te krijgen op een kind. Er kon onderzoek plaatsvinden. Maar ook dit aanbod wezen ouders af.

Omdat er geen school werd gevonden die het fiat van moeder kreeg, ontstond er een impasse. Moeder uitte bedreigingen en klachten. SPPOH had best verder willen meezoeken naar een oplossing maar mocht zich er van moeder niet meer

mee bemoeien. Er was geen mogelijkheid een gesprek te voeren met moeder. Ze kwam alleen met een eisenpakket en was niet meer benaderbaar. Na de ondertoezichtstelling is het contact alleen verlopen via de jeugdbeschermer.

Moeder is zelf op zoek gegaan naar andere scholen. Op de vraag waarom deze scholen Kalil niet aannamen, geeft SPPOH aan dat die scholen in het kader van de zorgplicht onderzoek verrichtten naar de ondersteuningsbehoefte van Kalil en navraag deden. In Haaglanden geldt de afspraak dat scholen elkaar bellen zodra een leerling zich aanmeldt die op een andere school staat ingeschreven. Men informeert elkaar over eventuele extra ondersteuningsvraagstukken of conflicten met ouders. SPPOH heeft hier geen rol is en deze ook niet gehad. Op de vraag of SPPOH heeft bemiddeld hierin, geeft SPPOH aan dat die zich er niet mee mocht bemoeien van ouders en dat dus niet hebben gedaan. Het advies van Jutters kende SPPOH niet. Uiteindelijk werd de zaak geheel waargenomen door de jeugdbeschermer en met haar was de afspraak dat om escalatie te voorkomen het samenwerkingsverband alleen op de achtergrond meedacht.

In 2017 is nogmaals het aanbod gedaan van een plek bij 'Tussen plek en plaats'. Moeder wilde niet met SPPOH in gesprek en noemde SPPOH 'de bank' die kon betalen maar met wie ze niet wilde praten.

Eind 2017/begin 2018 is er een informatief gesprek geweest met de interventietafel van OCW die door moeder was benaderd. Het was een gezamenlijke conclusie in deze fase van het proces dat de inzet van de interventietafel op dat moment niet zinvol was. Door SPPOH is verder nog aangeboden om te bemiddelen voor een plek in het speciaal basisonderwijs, maar dit wezen ouders ook af.

Montessori school

- SPPOH was niet betrokken bij het aanbod van de Montessori school en SPPOH weet dus ook niets over de totstandkoming daarvan. Ze hebben geen terugkoppeling gehad en vernamen via het systeem dat Kalil daar ingeschreven was. Ze vermoeden dat de jeugdbescherming een grote rol heeft gespeeld bij het komen tot een oplossing en het Openbaar Ministerie. SPPOH meent dat het aanbod van basisschool Z en dat van de Montessori school identiek zijn. Ook basisschool Z was bereid om Kalil in te schrijven als zij op basis van onderzoek wisten of zij konden voldoen aan de onderwijsbehoefte van Kalil. SPPOH laat weten dat voor de schooljaren 2018-2019 en 2019-2020 door SPPOH arrangementen zijn toegekend voor onderzoek en begeleiding inclusief onderzoek en observaties. Hiermee is volgens SPPOH uiteindelijk gerealiseerd wat door SPPOH in mei 2016 al is geadviseerd. De door het samenwerkingsverband gefinancierde extra ondersteuning die op de Montessori in de jaren 2018-2019 en 2019-2020 is ingezet wordt in 2020-2021 wederom gecontinueerd. Deze ondersteuning richt zich op didactische maar vooral ook gedragselementen.

Op de vraag of overwogen is om mee te gaan in de wens van moeder om eerst een observatie te doen in de klas en pas daarna, als het nodig was, verdergaande onderzoeken, geeft SPPOH aan dat moeder SPPOH buiten de deur

hield. Als zij SPPOH om hulp had gevraagd, had die zeker mee kunnen denken over alternatieve oplossingen, zoals ook het alternatieve voorstel van 'Tussen plek en plaats'. Het belang van Kalil stond voor het SPPOH voorop, maar de houding van moeder en de onmogelijkheid in de handhavingsopties maakten het vinden van een oplossing onmogelijk.

Leerpunten en vragen

- De afgelopen jaren zijn er volgens SPPOH flinke stappen gezet met de schoolbesturen en ketenpartners in de onderlinge samenwerking en het contact met ouders. Er zijn o.a. bemiddelaars die niet aan SPPOH verbonden zijn. Ook is de samenwerking met de onderwijsconsulenten verstevigd. Inmiddels heeft SPPOH met de gemeente een thuiszitterspact gesloten. Een belangrijke doelstelling is om langdurig thuiszitten te voorkomen en een effectieve gezamenlijke aanpak om kinderen weer naar school te krijgen. Er is volgens SPPOH ook een hiaat in de ketensamenwerking. Dat geldt landelijk: zodra ouders alles weigeren, schieten mogelijkheden tot oplossingen en dwang tekort. Dit zijn zaken waar ze met elkaar met de rug tegen de muur staan. Een samenwerkingsverband kan geen oplossing forceren. Voor soortgelijke zaken in de toekomst zou het goed zijn als een jeugdbeschermer of leerplichtambtenaar meer mogelijkheden heeft om een ouder te dwingen. Er zou doorzettingmacht moeten zijn. Want als een ouder niet wil, sta je uiteindelijk met lege handen. De vraag was: wie heeft regie? Wie heeft er eigenaarschap? Hoe kun je voorkomen dat een kind zo lang thuis zit? Hoe kunnen ouders bewogen worden om mee te werken?

4 HET KINDERRECHTELIJK KADER

De klachten worden beoordeeld naar destijds geldende (internationale) wet- en regelgeving, richtlijnen en protocollen.

4.1 Kinderrechtenverdrag

Bij iedere beslissing die kinderen raakt, horen de belangen van kinderen een eerste overweging te zijn. De belangen van het kind moeten worden onderzocht, vastgelegd en afgewogen tegen andere belangen, zoals de (financiële, praktische of andere) belangen van het samenwerkingsverband. Deze belangenafweging volgt uit artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag. Op basis van de afweging tussen de belangen van het kind en de andere belangen die in een zaak spelen, kan worden gekomen tot het beste besluit voor een kind. Het belang van een kind is zwaarwegend en kan dus niet zomaar terzijde geschoven worden. In het geval van conflicterende belangen, horen de belangen van kinderen in de regel te prevaleren. Gaat een ander belang voor, dan moeten daar goede redenen voor zijn en moet dat ook toegelicht worden.

Wat het belang van een kind is, kan worden bepaald aan de hand van de specifieke omstandigheden van een situatie, de specifieke eigenschappen en de sociale en culturele context van het kind of de groep kinderen. Het Kinderrechtencomité heeft in een richtlijn, General Comment 14, een lijst opgesteld van zeven, niet uitputtende, elementen die daarbij altijd gecheckt moeten worden. Voor deze zaak zijn de volgende elementen relevant:

1. De mening van het kind;
2. De identiteit van het kind: de unieke kenmerken en eigenschappen van een kind;
3. De zorg, bescherming en de veiligheid van het kind: het gaat hierbij om het welzijn van een kind in brede zin;
4. Het recht op onderwijs.

Kinderen moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen, zo volgt uit artikel 6 van het Kinderrechtenverdrag. Daarvoor moeten de juiste randvoorwaarden geschapen worden. Een belangrijke voorwaarde voor ontwikkeling is onderwijs. Op grond van artikel 28 en 29 van het Kinderrechtenverdrag heeft ieder kind recht op onderwijs. Dit recht vloeit rechtstreeks voort uit de artikelen 28 en 29 van het Kinderrechtenverdrag. Recht op onderwijs betekent dat er een passende vorm van onderwijs beschikbaar moet zijn. Dat wil zeggen onderwijs dat aansluit op de capaciteiten van een kind en waarbij aandacht is voor zowel de cognitieve ontwikkeling als de ontplooiing van andere talenten.

Overheid, scholen en ouders dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor het invullen van het recht op onderwijs. Ouders zijn op grond van het Kinderrechtenverdrag als eerste verantwoordelijk voor hun kinderen, voor hun opvoeding, persoonlijke verzorging en dat zij naar school gaan. De overheid en instanties in het onderwijsveld

zijn ingevolge het verdrag ervoor verantwoordelijk dat kinderen hun recht op onderwijs kunnen verwezenlijken.³

Concreet betekent het bovenstaande dat ieder samenwerkingsverband bij een beslissing die gevolgen heeft voor een kind de volgende stappen moeten doorlopen:

1. Onderzoeken en vaststellen wat de belangen van het kind zijn bij onderwijs. Dit kan aan de hand van alle relevante feiten, omstandigheden en kinderrechten;
2. Onderzoeken en vaststellen wat de belangen zijn van het samenwerkingsverband en eventueel andere betrokkenen;
3. De belangen van het kind afwegen tegen de andere belangen en een besluit nemen. Hierbij horen de belangen van het kind een eerste overweging te zijn en kunnen deze dus niet zomaar ter zijde geschoven worden. Er moeten zwaarwegende andere belangen zijn willen die voor kunnen gaan;
4. Uitleg geven over de beslissing aan het kind en alle andere betrokkenen. Deze motiveringsplicht is zwaarder als de belangen van het kind ondergeschikt zijn gemaakt aan andere belangen.

4.2 Nederlandse wet- en regelgeving

Per 1 augustus 2014 is passend onderwijs ingevoerd in het Nederlandse onderwijssysteem door middel van de Wet Passend Onderwijs⁴. Het doel van passend onderwijs is dat er voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs wordt gerealiseerd.⁵ Om dat te verwezenlijken is met de invoering van passend onderwijs een zorgplicht ontstaan voor kinderen die zich met een specifieke onderwijsbehoefte aanmelden bij een school. In de wetten op het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en de expertisecentra is beschreven wat van scholen en samenwerkingsverbanden in het kader van Passend Onderwijs wordt verwacht. Het komt erop neer dat scholen primair verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de zorgplicht en dat samenwerkingsverbanden daarvoor het juiste beleid moeten voeren en de juiste voorwaarden en voorzieningen moeten creëren. Uiteindelijk zijn scholen en samenwerkingsverbanden er samen voor verantwoordelijk dat leerlingen een passende plek in het onderwijs krijgen en dat kinderen niet komen thuis te zitten.⁶

In september 2016 kwam vanuit het ministerie van OCW een factsheet met als titel '**Factsheet OCW maatwerk primair onderwijs**, Alle leerlingen een plek: mogelijkheden

³ Zie de bijlage voor de integrale tekst van de relevante kinderrechten. Zie voor meer informatie over het recht op een passende vorm van onderwijs ook het rapport van de Kinderombudsman 'Werkt passend onderwijs?' KOM014/2015, 8 september 2015, p. 8.

⁴ De volledige aanduiding van de wet is: "Wet van 11 oktober 2012 tot wijziging van enkele onderwijswetten in verband met een herziening van de organisatie en financiering van de ondersteuning van leerlingen in het basisonderwijs, speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs," gepubliceerd in Staatsblad 2012 533. Deze wet wordt voor de leesbaarheid verder aangeduid als Wet Passend Onderwijs.

⁵ Zie ook de Memorie van Toelichting op de Wet Passend Onderwijs, zie: Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 106, nr. 3, pagina 1.

⁶ Zie met name de artikelen 18a en 40 lid 4 van de Wet op het primair onderwijs en 40 lid 5 van de Wet op de expertisecentra voor de zorgplicht voor scholen en samenwerkingsverbanden. Zie voor de taken van de scholen en de samenwerkingsverbanden ook de Memorie van Toelichting op de Wet Passend Onderwijs, Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 106, nr. 3.

voor maatwerk in het primair onderwijs'. In deze folder is onder meer het volgende opgenomen:

Het uitgangspunt van passend onderwijs is dat alle leerlingen naar school gaan en een passend aanbod krijgen. De wetgeving biedt ruimte voor scholen en samenwerkingsverbanden om in overleg met ouders voor alle leerlingen een passend onderwijsaanbod te organiseren. Dit kan soms ook deels op een andere locatie dan waar de leerling is ingeschreven. In deze brochure worden de (nieuwe) mogelijkheden op een rij gezet.

De verschillende mogelijkheden kunnen onder andere worden benut voor de volgende situaties:

- Observatie van de leerling. Hierbij gaat het om leerlingen van wie het niet duidelijk is of ze nog op de juiste plek zitten of leerlingen die zijn vastgelopen. Gedurende maximaal drie maanden kan worden gekeken of een andere school passender is.

5 BEOORDELING

Het samenwerkingsverband SPPOH heeft in de periode mei 2016 tot september 2018 onvoldoende actie ondernomen om ervoor te zorgen dat Kalil een passende vorm van onderwijs kreeg, waardoor hij twee jaar lang thuis zat.

In dit onderzoek staat deze klacht centraal. SPPOH heeft tijdens het onderzoek aangegeven dat de klacht ten onrechte tegen hen gericht is, omdat SPPOH geen zorgplicht heeft (zoals de klacht van moeder oorspronkelijk vermeldde) en SPPOH zelf geen passende vorm van onderwijs kan of hoeft te bieden. Hieronder wordt eerst stil gestaan bij de ontvankelijkheid van de klacht. Daarna worden de belangen van Kalil bepaald en volgt de beoordeling van de klacht.

Ontvankelijkheid klacht

De Kinderombudsman doet op grond van artikel 11c, lid 1, sub b onder 1 van de Wet Nationale ombudsman onderzoek naar klachten dat rechten van jeugdigen mogelijk niet geëerbiedigd worden. Het gaat om klachten over privaatrechtelijke organisaties die een taak ten aanzien van jeugdigen uitoefenen op het terrein van onder andere het onderwijs. De Kinderombudsman beoordeelt klachten aan de hand van kinderrechten.

De Kinderombudsman oordeelt niet over de vraag of voldaan is aan de zorgplicht, los van het feit dat de zorgplicht inderdaad bij de scholen zelf rust en niet bij een samenwerkingsverband zoals SPPOH. Maar het samenwerkingsverband heeft wel een taak ten aanzien van jeugdigen op het terrein van het onderwijs. Het heeft op grond van Nederlandse wet- en regelgeving en het IVRK dan ook een rol bij het organiseren van een passende vorm van onderwijs en het voorkomen van thuiszitters. De Kinderombudsman toetst of SPPOH voldoende heeft gedaan om het recht op (een passende vorm van) onderwijs voor Kalil invulling te geven. De term 'een passende vorm van onderwijs' verwijst daarbij naar het recht op een passende vorm van onderwijs zoals dat voortvloeit uit het Kinderrechtenverdrag en niet naar de term 'Passend onderwijs' uit de Wet Passend Onderwijs.

Gelet hierop is de Kinderombudsman van oordeel dat de klacht wel gericht kan zijn tegen SPPOH en dus onderzocht kon worden. De klacht is dus ontvankelijk.

Belangen van Kalil

Kalil heeft belang bij onderwijs dat aansluit bij zijn vaardigheden, capaciteiten en talenten. Onderwijs in de klas, met klasgenoten om ook sociale vaardigheden op te doen, want school is meer dan leren alleen. Onderwijs is in meerdere opzichten belangrijk voor een optimale ontwikkeling van Kalil. De beste besluiten voor Kalil zouden dus besluiten zijn waardoor zijn schoolgang verzekerd en ononderbroken was en hij een passende vorm van onderwijs kreeg.

Oordeel

De Kinderombudsman is van oordeel dat SPPOH niet genoeg heeft gedaan om ervoor te zorgen dat Kalil een passende vorm van onderwijs kreeg. SPPOH heeft actie ondernomen toen Kalil kwam thuis te zitten, maar had volgens de Kinderombudsman in het belang van Kalil andere beslissingen kunnen nemen. SPPOH heeft de belangen van Kalil onvoldoende voorop gesteld, zonder daar zelf zwaarwegende belangen tegenover te stellen. Mede hierdoor zat Kalil twee jaar thuis.

Toelichting

De Kinderombudsman constateert dat in deze zaak weinig feiten zijn vast te stellen: het gaat veelal om gebeurtenissen die door betrokkenen heel verschillend ervaren zijn en waarvan zelden documenten zijn waaruit blijkt hoe het feitelijk precies zat. Wat wel duidelijk wordt, is hoe slecht de verhoudingen tussen ouders en SPPOH zijn. De twee partijen die samen zouden moeten zorgen voor onderwijs voor Kalil, hebben geen goed woord voor elkaar over. Ze verwijten elkaar machtsvertoon, intimidatie, het zorgen voor een impasse. Er is geen constructieve communicatie, geen constructieve samenwerking. Dat ouders niet (altijd even) constructief waren en als bedreigend zijn ervaren door SPPOH, wil de Kinderombudsman aannemen. Tegelijk geven ouders aan SPPOH als een machtsbolwerk te hebben ervaren waar ook niet mee te praten viel. Zowel ouders als SPPOH hebben zich machteloos gevoeld, met lege handen omdat de ander niet wilde meewerken. Daar tussenin staat Kalil. Bijna klaar met groep 3 als hij komt thuis te zitten, twee jaar lang.

De Kinderombudsman merkt op dat SPPOH betrokken werd bij het vinden van een andere school toen Nutsschool X aangaf Kalil te willen verwijderen. De Kinderombudsman plaatst grote vraagtekens bij de voorgenomen verwijdering van Kalil door de school. En ook bij het feit dat Kalil geen enkele kans meer kreeg om op Nutsschool X terug te keren en geobserveerd te worden zoals afgesproken was. De vraag is of de jaren 2016 - 2018 voor Kalil niet heel anders verlopen waren als in april 2016 anders gehandeld was door de school. Aangezien de klacht zich niet richt tot de school, is dit niet verder uitgezocht en zal de Kinderombudsman daarover geen oordeel geven.

De Kinderombudsman constateert dat SPPOH in de zomer van 2016 basisschool Z bereid vond om Kalil een aanbod te doen. Later is meerdere keren een plaatsing bij 'Tussen een plek en plaats' aan de orde geweest. Ook is het aanbod gedaan van een plaats op een SBO. SPPOH vindt dat genoeg. De klachtencommissie vond dat ook (zelfs zonder het aanbod van SBO te kennen). De Kinderombudsman vindt dat niet en overweegt daartoe het volgende.

Het beste voor Kalil was dat hij naar school ging met waar nodig de juiste ondersteuning. Of en welke ondersteuning hij nodig had, was niet duidelijk op het moment dat hij geschorst was en verwijderd ging worden door Nutsschool X. School en ouders waren toen nog bezig om dit uit te zoeken. Ouders meenden dat er sprake was van een groepsdynamiek in de klas waardoor Kalil bepaald gedrag vertoonde en wilden daarom

eerst een observatie in de klas. De school meende dat het om gedragsproblemen bij Kalil zelf ging en wilde een breed psychologisch en gedragsonderzoek. Uiteindelijk stemde Nutsschool X ermee in om te beginnen met alleen observatie en dat siert de school: hierdoor kon stap voor stap bekeken worden of en zo ja welke problemen er waren, welk nader onderzoek nodig was en welke ondersteuning. Maar tot de observatie kwam het niet door de schorsingen en voorgenomen verwijdering.

De Kinderombudsman constateert dat er vervolgens een impasse ontstaat omdat ouders niet instemmen met het aanbod van basisschool Z en SPPOH vasthoudt aan dit aanbod. En dus zat Kalil helemaal niet op school. Twee elementen staan centraal: ouders zijn het niet eens met een plaatsing voor één week en ouders zijn het niet eens met de voorwaarde van breed onderzoek. Wie is deze impasse aan te rekenen? SPPOH wijst naar ouders, ouders wijzen naar SPPOH.

Ten aanzien van de duur van de plaatsing kan de Kinderombudsman de ware toedracht niet vaststellen. SPPOH stelt dat nooit sprake is geweest van een tijdelijke plek en zeker niet van een plek voor één week/vijf dagen. Er zou sprake zijn geweest van een permanente plaatsing, waarbij basisschool Z wel de eerste 6 + 4 weken zou gebruiken om te onderzoeken of de school de ondersteuning kon bieden die Kalil nodig had. De visie van SPPOH wordt tegengesproken door ouders en zij verwijzen daarbij naar andere bronnen zoals de maatschappelijk werkster van school, de jeugdbudsman en de leerplichtambtenaar. De Kinderombudsman constateert dat in de notitie van het overleg op 7 juni 2017 staat dat er gezocht wordt naar een crisisplek en dat duidt niet op een volwaardige plaatsing op een andere school. Ook is tijdens de klachtenprocedure gesproken over een *tijdelijke* plek. Maar de Kinderombudsman kan door de verschillende lezingen en visies en het verstrijken van de tijd niet met zekerheid vaststellen of de plek bij basisschool Z nu voor één week was, voor 6 + 4 weken voor onderzoek of dat de plaatsing permanent was. Wat wel vaststaat, is dat hierover bij ouders veel onduidelijkheid en onzekerheid bestond. Dit is niet (tijdig) gezien door SPPOH en heeft niet geholpen om met ouders tot een constructief overleg te komen.

Ten aanzien van de voorwaarde van onderzoek is de Kinderombudsman van oordeel dat gelet op de belangen van Kalil uiteindelijk van SPPOH verwacht had mogen worden dat die anders had gehandeld en daarmee de impasse had doorbroken. Uit het onderzoek blijkt, dat de stap van de observatie na de schorsing op Nutsschool X volledig is losgelaten en dat alleen nog gesproken wordt over een breed psychologisch en gedragsonderzoek. Volgens SPPOH was dit nodig in het kader van de zorgplicht van scholen zodat duidelijk zou worden wat Kalil nodig had aan ondersteuning. Ouders wilden echter nog steeds eerst een observatie. Als uit de observatie bleek dat de gedragsproblemen bij Kalil lagen, zou verder onderzoek mogelijk zijn, maar zij vonden een breed onderzoek belastend voor Kalil en wilden dat alleen doen als nut en noodzaak bleken uit een observatie. SPPOH heeft naar het oordeel van de Kinderombudsman niet duidelijk kunnen maken waarom de stap van observatie niet eerst gezet kon worden, waarom niet stapsgewijs – zoals Nutsschool X van plan was – uitgezocht kon worden of en zo ja welke ondersteuning nodig was. SPPOH heeft geen belang aangedragen dat

groter was en op grond waarvan het te rechtvaardigen is dat zo werd vastgehouden aan de voorwaarde van een breed onderzoek.

Voor zover SPPOH stelt dat zij scholen niet kunnen dwingen om een kind aan te nemen, wijst de Kinderombudsman erop dat een samenwerkingsverband wel een rol heeft in het voorkomen van thuiszitten. SPPOH heeft die rol ook genomen en is actief aan de slag gegaan met het vinden van een oplossing voor Kalil. Van SPPOH had in het licht daarvan verwacht mogen worden het gesprek aan te gaan met de betrokken scholen om te beginnen met een observatie en pas daarna het onderzoek eventueel te verbreden. Daarvan is niet gebleken. SPPOH onderschreef en onderschrijft de gestelde voorwaarden en hield daarmee de impasse in stand.

Voor zover SPPOH stelt dat breed onderzoek nodig is in verband met de zorgplicht, houdt die stelling volgens de Kinderombudsman geen stand. Op grond van de zorgplicht moeten scholen ervoor zorgen dat een kind een passende plek krijgt. Daar kan onderzoek een onderdeel van zijn, maar dat hoeft niet – direct – een breed psychologisch en gedragsonderzoek te zijn. Dit blijkt ook uit het feit dat Kalil uiteindelijk werd toegelaten tot een Montessorischool zónder vooraf de voorwaarde van een breed onderzoek. In die zin is de Kinderombudsman het ook niet eens met SPPOH dat het aanbod van basisschool Z identiek is aan het aanbod van de Montessorischool en dat nu precies gebeurd is wat zij voor ogen hadden. Het aanbod lijkt op elkaar, maar er is één groot verschil: de volgorde van de te nemen stappen. De Montessorischool stelde niet vooraf de eisen van psychologisch en gedragsonderzoek. Dat in een later stadium aanvullende onderzoeken zouden plaatsvinden, doet daar niets aan af. Ouders hadden immers bij Nutsschool X al laten weten die onderzoeken eventueel toe te staan als uit de observatie bleek dat het nodig was.

Op de vraag of het mogelijk was om van de voorwaarden af te stappen heeft SPPOH aangegeven dat moeder SPPOH buiten de deur heeft gehouden en dat als zij om hulp had gevraagd SPPOH had willen meedenken in oplossingen. De Kinderombudsman vindt die stelling volstrekt onhoudbaar vanuit het belang van Kalil. Het was evident dat er een oplossing moest komen en SPPOH wist precies wat er nodig was om de impasse te doorbreken. Dat had voorop moeten staan, niet de strijd tussen SPPOH en ouders. SPPOH had dan ook in het belang van Kalil over de problematische relatie met ouders heen moeten stappen – hoe lastig mogelijk ook – om een oplossing te vinden. Bijvoorbeeld door vanuit de belangen van Kalil te kijken onder welke voorwaarden schoolgang weer mogelijk werd, in dit geval: observatie op een plek die uitzicht bood op permanente plaatsing.

De Kinderombudsman realiseert zich dat met alleen een observatie wellicht niet meteen duidelijkheid was gekomen over wat Kalil nodig had en dat daarna mogelijk alsnog een breed onderzoek zou moeten volgen. Dat is een risico dat genomen had moeten worden, omdat er bij die volgorde (eerst observatie en later eventueel alsnog breed onderzoek) geen onomkeerbare gevolgen zouden zijn en het brede onderzoek daarna

alsnog kon plaatsvinden. En in de tussentijd zou Kalil wel op school zitten, zoals ook op de Montessorischool gebeurde.

De Kinderombudsman ziet dat later plaatsing bij 'Tussen plek en plaats' aan de orde is gekomen en ook bij een school voor speciaal basisonderwijs. In die zin heeft SPPOH na het aanbod van basisschool Z actie ondernomen en zullen betrokken medewerkers hebben geprobeerd een oplossing te vinden. De Kinderombudsman is echter van oordeel dat dit geen volwaardige alternatieven waren. Er werd onderzoek aan gekoppeld en zoals de kinderrechtster constateerde, was een plek in het regulier onderwijs nog helemaal niet uitgesloten. Ondertussen heeft SPPOH vooral verwezen naar jeugdbescherming en de leerplichtambtenaar in de verwachting dat die het probleem wel zouden oplossen. Dat gebeurde niet en SPPOH klaagt erover dat jeugdbescherming en leerplicht geen doorzettingsmacht hebben. Dat was naar het oordeel van de Kinderombudsman in deze zaak ook niet nodig: SPPOH had zelf de sleutel tot de oplossing in handen.

Gelet op het voorgaande is de Kinderombudsman van oordeel dat SPPOH inspanningen heeft verricht om ervoor te zorgen dat Kalil een passende vorm van onderwijs zou krijgen, maar ook dat SPPOH niet genoeg heeft gedaan. Niet is gebleken dat SPPOH de belangen van Kalil voldoende voorrang heeft gegeven vanaf het moment dat er een impasse ontstond. Er zijn geen belangen van SPPOH gebleken die zwaarder wogen dan de belangen van Kalil en die rechtvaardigden dat SPPOH vasthield aan de eis van een breed onderzoek terwijl er ook een alternatief mogelijk was met eerst alleen observatie. Daarmee heeft SPPOH niet voldaan aan het Kinderrechtenverdrag, in het bijzonder de artikelen 3, 28 en 29, op grond waarvan bij iedere beslissing een belangenafweging moet worden gemaakt en het recht op een passende vorm van onderwijs zwaar telt.

De klacht is gegrond.

De Kinderombudsman merkt nog op dat met instemming kennis is genomen van de stappen ter verbetering die SPPOH de afgelopen jaren – samen met de schoolbesturen en ketenpartners – heeft gezet. Met name vroegtijdige samenwerking met ketenpartners is van belang en juicht stappen die daarop gericht zijn toe. Hopelijk voorkomt dat situaties als die rond Kalil, hoe uniek die wellicht ook is geweest.

De Kinderombudsman wil aan de verbeteringen nog één stap toevoegen: de belangenafweging die volgt uit het Kinderrechtenverdrag. De Kinderombudsman wijst erop dat uit het Kinderrechtenverdrag volgt dat bij elke beslissing over kinderen deze belangenafweging moet worden toegepast. Deze belangenafweging heeft de Kinderombudsman verwerkt in een handzaam 4-stappen-plan⁷. Als die stappen worden doorlopen leidt dat tot het beste besluit voor het kind. Dit kan door de organisatie zelf of samen met de ketenpartners. Als SPPOH in juni of september 2016 deze belangenafweging had gemaakt, had dat toen tot een ander besluit geleid en had Kalil niet twee jaar hoeven wachten op onderwijs.

---

⁷ Zie voor uitgebreide informatie over het 4-stappen-plan en de toepassing daarvan de website van de Kinderombudsman: <https://www.dekinderombudsman.nl/toolkit-beste-besluit>.

6 CONCLUSIE

Verzoeker heeft geklaagd over SPPOH. Op basis van het onderzoek komt de Kinderombudsman tot het oordeel dat de klacht gegrond is.

M. Kalverboer
de Kinderombudsvrouw

BIJLAGE 1: KINDERRECHTELIJK KADER

Relevante artikelen uit IVRK

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderopvang waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
- b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
- c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
- d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
- e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
- c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het

kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;

d. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;

e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, 29 May 2013

In General Comment nummer 14 geeft het Kinderrechtencomité uitleg over de manier waarop beslissingen over kinderen genomen moeten worden. Bij elke beslissing moeten de belangen van een kind bepaald worden en daarna worden afgewogen tegen andere belangen. Uit die afweging volgt de beslissing. Deze beslissing moet vervolgens aan een kind worden verteld en uitgelegd, zeker als de beslissing een andere is dan wat in het belang van het kind zou zijn geweest.

De belangen van het kind kunnen worden bepaald aan de hand van de specifieke omstandigheden, de specifieke eigenschappen en de sociale en culturele context van het kind of de groep kinderen. Het Kinderrechtencomité heeft een lijst opgesteld van zeven, niet uitputtende, elementen die daarbij altijd gecheckt moeten worden. Het gaat om de volgende zeven basiselementen:

- De mening van het kind over de situatie en te nemen beslissing. Het Kinderrechtenverdrag noemt geen leeftijdsgrenzen. Het is afhankelijk van de leeftijd en de ontwikkeling van het kind of een kind om zijn of haar mening gevraagd kan worden. Dat een kind zijn of haar mening moet kunnen geven, betekent niet dat die ook altijd wordt gevolgd. Er wordt een passend gewicht aan gegeven: het is afhankelijk van de leeftijd en ontwikkeling van het kind hoe zwaar de mening meetelt. Voor de mening van het kind is ook artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag belangrijk en General Comment nummer 12: dit General Comment geeft uitleg over artikel 12. Als een kind niet zelf zijn mening kan geven (bijvoorbeeld omdat een gesprek te belastend is of het kind niet beschikbaar is voor een gesprek, of omdat het om een groep kinderen gaat die niet vertegenwoordigd kan worden), dan is het belangrijk om informatie over het kind of groep kinderen en hun mening, wensen en belangen in te winnen via anderen om het kind of de kinderen heen, of via andere documenten.
- De identiteit van het kind. Het gaat om de unieke kenmerken en eigenschappen van een kind en ook om de culturele of religieuze identiteit van een kind. Belangrijke kinderrechten zijn daarvoor artikel 7, 8 en 14 IVRK;

- Behoud van de gezinsomgeving en onderhouden van betrekkingen. Het gezin is volgens het Kinderrechtenverdrag de fundamentele (belangrijkste) maatschappelijke eenheid en de natuurlijke omgeving voor de groei en het welzijn van kinderen. Stabiliteit en continuïteit in de opvoedsituatie maken hier onderdeel van uit. Belangrijke kinderrechten hiervoor zijn artikel 5, 7, 8, 9 en 18 IVRK;
- Zorg, bescherming en veiligheid van het kind. Het gaat om het welzijn van kinderen in brede zin. Enerzijds gaat dit om basisbehoeften op materieel, fysiek, educatief en emotioneel vlak. Anderzijds gaat het om de behoefte aan affectie en veiligheid. Belangrijke kinderrechten zijn artikel 3, 6, 5, 18, 19 IVRK;
- Kwetsbare situatie waarin het kind zich bevindt, waarbij rekening wordt gehouden met de vorm en mate van kwetsbaarheid van elk kind. De mate waarin een kind kwetsbaar is, kan afhangen van de situatie waarin het kind zit in combinatie met de eigenschappen van het kind en kan ook afhangen van de factoren die het kind kwetsbaar maken: een homoseksuele puber is kwetsbaarder op een Islamitische school dan op een openbare school. Een kind kan ook kwetsbaar zijn door de aanwezigheid van risicofactoren (zoals geen stabiele thuissituatie) of slechte ervaringen in het verleden (zoals mishandeling thuis, trauma opgelopen tijdens een vlucht). Belangrijke kinderrechten zijn artikel 2, 22, 23, 30 IVRK;
- Recht van het kind op gezondheid. Het gaat hierbij om het recht op de grootst mogelijke gezondheid. Dit recht is opgenomen in artikel 24 IVRK;
- Recht van het kind op onderwijs. Voor het recht op onderwijs en sociale veiligheid op school zijn belangrijke kinderrechten artikel 19, 28 en 29 IVRK;

Zie voor meer informatie hierover het 4-stappen-plan van de Kinderombudsman op de website www.dekinderombudsman.nl, meer specifiek:

<https://www.dekinderombudsman.nl/toolkit-beste-besluit>